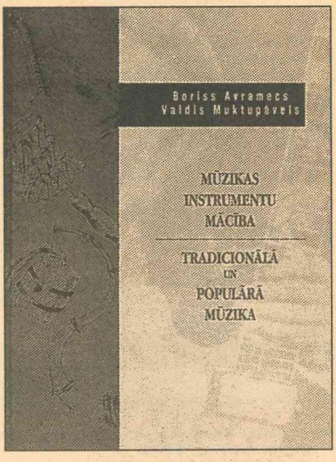
Mūzika nav universāla. Brīnumaina gan

Ieva Zelmane

Boriss Avramecs, Valdis Muktupāvels. *Mūzikas instrumentu mācība. Tradicionālā un populārā mūzika. Musica Baltica* 1997

Ak vai! – sen jau beigušies Lielās Dzimtenes laiki – mūsu mājas, kā redzams, nav visa planēta. Ak vai! – nu ir sabrucis arī mīts par mūzikas valodas universālumu un visursaprotamību. Kaut gan šā mīta kraha pazīmes manītas jau krietni agrāk, nu kaut vai: tautu draudzības ziedu laikos uz Latvijas operu ataicinātajai ķīniešu delegācijai no visas izrādes visvairāk gājis pie sirds operas sākums – nevis uvertīra, bet gan instrumentu noskaņošana... Profesionāli, zinātniski pamatoti, interesanti un neuzbāzīgi palīdzējuši sagraut šo mītu arī Boriss Avramecs un Valdis Muktupāvels. Abi Latvijas mūzikas kultūras aktīvisti *sametuši kauliņus kopā* un radījuši grāmatu, kurai līdzīgas mūszemē pagaidām nav, bet nepieciešamību pēc kuras izjūtam jau sen – *Mūzikas instrumentu mācība. Tradicionālā un populārā mūzika.*

Grāmatas autori ir divas šķietami līdzīgas personības – vismaz izglītības ziņā: abi ir etnomuzikologi un aktīvi muzicējoši mākslinieki, abi darbojas Latvijas Orientālās mūzikas centrā, taču pārējās radošās izpausmes radikāli atšķiras. Valdis Muktupāvels ir starptautiski atzīta autoritāte latviešu organoloģijas un tradicionālās mūzikas jomā, savukārt Dr. Borisa Avrameca *lielā mīla* ir stipri eksotiskāka: Āfrikas tautu mūzikas kultūra. Tādēļ arī vienos vākos ir apvienotas divas dažādas grāmatas – tomēr ar vienu būtisku kopējo iezīmi: abas sniedz tāda veida informāciju par minētajām tēmām, kāda latviešu valodā nav pieejama.

Patiešām, lai sviež man ar akmeni tas mūzikas skolas audzēknis, kas oficiālā skolasmācību kursa ietvaros noklausījies skolotāja stāstījumu ne vien par klasisko, romantisko un mūsdienu akadēmisko mūziku, bet arī par ņūeidžu, ārtroku, fanku vai tehnomūziku. Kurš ir tas laimīgais, kas jau skolasbērna vecumā ieguvis daudzmaz profesionālas zināšanas ne vien par vijoli, klavierēm un klarneti, bet arī par skaņas digitalizēšanas pamatprincipiem, piemēram? Protams, es negrasos salīdzināt Ludviga van Bēthovena un Boba Mārlija devumu pasaules mūzikas vēsturē. Vienīgie iespējamie mūzikas iedalījuma kritēriji ir *labs* un *slikts*, bet atziņa, ka Vivaldi un Šūmanis ir labi, neizslēdz iespēju tādiem būt arī Pīteram Geibrielam un Frenkam Zapam.

Trīs lielās nodaļās – *Mūzikas instrumentu mācība, Pasaules tautu mūzika* un *Populārā mūzika* – ietvertas daudzas lakoniskas *novelītes*, kas bez liekvārdības (bet ne sausi) pavēsta pašu būtiskāko par konkrēto mūzikas instrumentu vai stilu. Instrumentu mācībā līdzās ziņām par latviešu, pasaules tautu un Eiropas klasiskajiem mūzikas instrumentiem atrodamas tādas intriģējošas nodaļas kā *Mūzikas instrumentu elektrifikācija* vai, piemēram, miniapceres par tēmām: *Mūzikas instruments kā priekšmets un kultūras parādība* vai arī *Kāpēc ir vērts iepazīties ar latviešu mūzikas instrumentiem*. Līdz ar to ir notikusi mācību vielas *brīvlaišana* ārpus šaurajiem skolas grāmatas uztveres rāmīšiem. Piemēram, pārlasot it kā ābeces patiesības par mūsu folkloru, tās paveidiem un izplatību, sastopamies ar globālu, nevis ierobežoti nacionālu tās izpratni. Varbūt dažiem to vēl ir sāpīgi apzināties, bet *tīrasiņu latvietis* ir neeksistējošs un mitoloģizēts tēls, un – neuzskatīsim to par svētuma zaimošanu – ar mūsu folkloru ir gluži tas pats. Tāpēc likumsakarīgs un, jā, nedaudz cietsirdīgs ir nodaļas par latviešu mūziku ievads: «Tas, ko ikdienas valodā saucam par latviešu tautas mūziku, ir dažādu veidu, stilu, dažādas izcelsmes mūziku sajaukums. Nereti tautas mūzikas nosaukumu izpelnās šīs mūzikas materiālu mūsdienīgi pārcēlumi mākslas mūzikas vai citā jomā.» Bet varbūt ir pēdējais laiks atvadīties no nacionāli romantiskā skatījuma uz dainām?

Zināšanu padziļināšana mūzikas jomā neapšaubāmi ir visai atzīstams pasākums. Taču lasīšana par mūziku bez tās klausīšanās ir tas pats, kas recepšu studēšana – uzzini, no kā ēdiens gatavots, bet – kā tas garšo – ne jausmas. Tādēļ grāmatas autori jau sagatavojuši un tuvākajā nākotnē laidīs atklātībā veselu skaņu hrestomātiju, kurā saskaņā ar grāmatas tekstu ir sakopoti mūzikas paraugi. Tā kā attiecīgie skaņu ieraksti nav viegli atrodami, tad šī jau gatavā skaņu hrestomātija audiokasetēs dos skolotājam nepieciešamos audiomateriālus sekmīgam darbam mūzikas nodarbībās vai arī attiecīgu *dopingu* jūsu pašmācības kursā. Pagaidām lasītāju ērtībai un acs piesaistīšanai grāmatas lapaspuses ir rotātas ar zīmējumiem, fotogrāfijām un ļoti sakarīgiem nošu piemēriem, kas neapraujas visnegaidītākajā un nepiemērotākajā vietā, kā tas līdz šim mūzikas mācību grāmatās novērots. Visu izdevumu vainago lielisks pielikums ar personu rādītāju, izmantoto un ieteicamo literatūru utt.

Vīsbeidzot gribētos atzīmēt kādu īpašību, kurai nez' kāpēc autori vai izdevēji reti pievērš nopietnu uzmanību, – tas ir grāmatas teksta iekšējais izvietojums. Kā mācību vai kā enciklopēdiska tipa izdevums jaunā mūzikas mācība izraisa lasītāja jeb visupirms atšķirēja un pirmoreiz rokās turētāja simpātijas ar pārskatāmo un maksimāli detalizēto satura rādītāju. Nereti, apgūstot jauno vielu, gribas tekstā kaut ko pasvītrot, atķeksēt – izdevniecības *Musica Baltica* neskopulīgā attieksme pret papīru ļaus jums izvērsties šajā ziņā pēc savas patikas. Nepieciešama tikai interese, pati grāmata (to var iegādāties visos lielākajos grāmatveikalos un minētajā izdevniecībā Brīvības ielā 85, tālr. 275575), jā, un, protams, zīmulis.■